

Pokračování soupisu míst se sochami Jeho Císařské Výsosti Františka Josefa I. v České republice

září 2013

Jiří Daněk

Obsah

1. Úvod	2	
2. Praha, Chrám Sv. Víta		3
3. Plzeň, pomník císaře a krále Františka Josefa I.	6	
4. Meclov	7	
5. Horní Blatná	10	
6. Těšín	11	
7. Praha, Zemský trestní soud	12	
8. Komárov u Hořovic	15	
9. Uherské Hradiště	18	
10. Sv. Hostýn	21	
11. Varnsdorf	26	
12. Šumburk	27	
13. Trnovany	27	
14. Přerov	29	
15. Praha Karlín	32	
16. Závěr	33	
17. Seznam použité literatury a zdrojů informací	33	

1. Úvod

Zájemcům o císaře a krále Františka Josefa I. předkládám pokračování textu s dalšími místy, kde stávaly sochy císaře. První text o sochách je již vystavený na internetových stránkách www.franz-josef.cz.

První a tento text jsem sestavil pouze ze zájmu o císaře Františka Josefa I., jeho zveřejnění je zcela nekomerční.

Tato práce není literárním dílem. Je to sbírka textů o sochách císaře převzatých z internetu, místních tištěných zpravodajů, SOkA apod. Moje vložené komentáře a poznámky jsou odlišeny *skloněným písmem*.

U převzatých textů uvádím vždy zdroj. Text neprošel odbornou ani jazykovou úpravou.

2. Praha, chrám sv. Víta

Ačkoliv se tomu nechce věřit, byla socha císaře Františka Josefa I. i na západním průčelí chrámu sv. Víta. Jedním ze zdrojů, který to dokládá je bakalářská diplomová práce, kterou vypracovala Andrea Poláčková v roce 2008 s názvem „Západní průčelí katedrály sv. Víta: sochařská výzdoba se zaměřením na bronzová vrata“. Práci úspěšně obhájila na Filosofické fakultě Masarykovy univerzity v Brně. V kapitole III. 3. Sochařské práce píše, cituji:

„Vysoká umělecká kvalita se očekávala u soch králů pod baldachýny opěrného systému, jejichž autoři byli pečlivě vybíráni. V královské galerii měli být zastoupeni Přemyslovci, Lucemburkové, Habsburkové a členové dalších rodů (Jiřík z Poděbrad, Vladislav II), kteří se počínaje 11. stoletím zasloužili o budování chrámu. Program rozvrhl stavitel Hilbert a konkrétně jej měl sestavit konzervátor Herain. Pro zhotovení prvních pěti přemyslovských soch byli Hilbertem navrženi umělci Stanislav Sucharda, Jan Kastner, Ladislav Šaloun, Alois Rieber a Emil Harman. Předpokládalo se, že přes léto 1906 budou sochy provedeny a do vánoc osazeny. Z plánů však z finančních důvodů sešlo a až padesáté výročí vlády Františka Josefa I. v roce 1908 bylo podnětem k objednání alespoň dvou soch z tohoto programu (v červnu 1908) – Karla IV. jako zakladatele staré části katedrály u Stanislava Suchardy a císaře Františka Josefa, jako zakladatele a největšího podporovatele nové části, u Aloise Reibera. 2. prosince 1908 byly sochy vysoké 2,6 m odhaleny. Konec citace. /1/

V textu je nepřesnost. V roce 1908 bylo šedesáté výročí panování Františka Josefa I.

Obr. 1 Sochy pod baldachýny v západním průčelí chrámu sv. Víta

Obr. 2 Detail sochy arcibiskupa Arnošta z Pardubic

Další zdroje informací o chrámu sv. Víta lze nalézt v Archívu Pražského hradu, kde jsou uloženy Ročenky Jednoty pro dostavbu chrámu sv. Víta 1861-1952. Ročenky s výročními zprávami jsou dostupné i na stránkách www.prazskyhradarchiv.cz ./2/

Ve výroční zprávě z roku 1908 se píše:

Panovnické jubileum J.V. císaře a krále bylo příčinou toho, že stavební hut' ke svým předem stanoveným úkolům i zřízení dvou soch v baldachýnech západního průčelí přibrala. Podle dříve stanoveného programu mají se v 21 baldachýnech nových průčelí a hlavní věže umístit postavy knížat a králů, kteří se 11. stoletím počínaje o zbudování chrámu sv. Víta zvláště byli zasloužili. Z tohoto pořadí objednaly se v červnu dvě sochy, totiž Karla IV. jako zakladatele staré části a Františka Josefa I., zakladatele a největšího podporovatele nové části u akademických sochařů Stanislava Suchardy a Aloise Riebra. Poslední týden před císařským jubileem přistoupilo se k osazení podstavců a soch. Při této práci osvědčili naši osazovači znovu svoji zdatnost a obezřetnost. Vyvezení 2,60 m vysokých soch z dílny, zvednutí do výše 20 m a zasunutí jich (což obzvláště při soše Karla IV. obtížno bylo) do hotových, sloupky ohraničených baldachýnů, netrvalo déle než 3,5 hodiny při jedné soše. Vše skončilo šťastně a bez poškození sochařské práce.

2. prosince odhaleny sochy v baldachýnech, čímž Jednota pro dostavění chrámu na slavnostech jubilejních se zúčastnila.

V Časopise Společnost přátel starožitností, v čísle 2/2011, je v článku Václava Rybaříka Novověká kamenná sochařská díla katedrály sv. Víta v Praze popsána socha Františka Josefa I. :

Sochy Karla IV a Františka Josefa I. měly být dokončeny k 60. výročí panování císaře Františka

Josefa I., připadajícímu na 2. prosinec 1908. A tak během necelé půlroky byly obě 2,6 m vysoké sochy z hořického pískovce vytesány, vsunuty do tabernáklů a ve výroční den slavnostně odhaleny.

Socha Karla IV. na jihozápadní věži je na svém místě dodnes, socha Františka Josefa I. na severozápadní věži byla začátkem června 1919 rozřezána a odstraněna. Její místo až v roce 1952 zaujala socha arcibiskupa Arnošta z Pardubic, kterou podle modelu akad. sochaře Ladislava Kofránka (1880-1954) v mšenském pískovci vytesal kamenosochař Otakar Velinský. Tuto sochu Jednota u Kofránka sice objednala (namísto dříve objednané arcibiskupovy busty do chóru chrámu) už 22.července 1942, ale ten ji z různých důvodů dokončil až po deseti letech, na jaře 1952. /3/

3. Plzeň, pomník císaře a krále Františka Josefa I.

Článek z novin Národní Politika ze 30. září 1913 na straně 3. s doplněním zúčastněných osob podle článku z Národní Listy č. 274 z 6. října 1913

Slavnostní odhalení pomníku císaře a krále Františka Josefa I. v Plzni

Péčí a nákladem c. k. priv. měšťanského sboru střeleckého v Plzni zbudován byl před budovou Střelnice v Pecháčkových sadech v Plzni pomník císaře a krále Františka Josefa I., který v neděli 5. října dopoledne slavnostním způsobem byl odhalen. Slavnost zahájena byla již v sobotu o 2. hod. odpo. střeleckými závody, jichž zúčastnilo se hojně hostů zejména z řad důstojnických místní posádky. Večer pak konalo se v městském divadle slavnostní představení, při němž sehrána s plným úspěchem Bezděchova „Zkouška státníkova“ a Stroupežnického „Paní mincmistrová“. Sobotními večerními vlaky sjížděli se již hosté do Plzně hlavně z Prahy, odkud došlo přes dvě stě členů ozbrojených sborů pražských. V hlavní den slavnosti vítal domácí sbor střelecký ráno před 8. hodinou své hosty na nádraží, odkud nastoupen pochod na Střelnici. O 10. hod. nastoupen pochod za zvuků sborové kapely a hosty v čele ze Střelnice do města, kdež na náměstí vyzdobeném prapory zaujato bylo postavení před hlavním kostelem sv. Bartoloměje, v němž u přítomnosti četných zástupců zeměpanských a samosprávných úřadů, vojenských osobností sloužil duchovní rádce sboru vdp. arciděkan Černý slavnostní mši, jejíž význačné momenty označovány byly salvami z pušek, rozestavených tu sborů střeleckých. Průvodu zúčastnil se pražský ostrostřelecký sbor, pražská pěchota, granátníci dále střelecké sbory z Plzně, Domažlic, Rokycan, Rakovníka a spolek vojenských vysloužilců korunního prince Rudolfa z Plzně. Odhalení pomníku na Střelnici zúčastnil se také v zastoupení protektora sboru arcivévody Karla Josefa Františka chef okresního hejtmanství plzeňského místodržitelství rada Hallák – dále polní podmaršálek šl. Václav Wurm s důstojnictvem místní posádky, zástupcové městské rady plzeňské: I. náměstek purkmistra dr. Mandl a měšťtí radové dr. Vrabec a inž. Müller, okresní starosta dr. Guldener s členy okresního zastupitelstva, prezident obchodní komory Josef Houdek a j.

Po slavnostních bohoslužbách defilovaly sbory na náměstí před civilními a vojenskými hodnostáři, načež průvod vrátil se zpět na Střelnici. Když „Hlahol“ zapěl za řízení ředitele N. Kubáta Smetanova „Věno“, promluvil velitel střeleckého sboru plzeňského major František Mandl a po něm slavnostní řečník arciděkan P. Černý. Na to pomník za moždířových salv odhalen a zapěním Malátovy „Motlitby za zeměpána“ a defilováním sborů kol pomníku slavnost skončena. O 2. hod. odpolední konal se ve dvoraně Střelnice společný oběd a večer zdařilý věneček. Pomník v podobě jehlance, na němž vypíná se bronzová busta panovníkova, zhotoven byl dle náčrtku konservátora p. arch. Škorpila kamenickou firmou Jana Cingroše v Plzni z moravské žuly. Busta císaře a krále zhotovena akademickým sochařem Vojtěchem Schaffem ve Vídni.

Slavnost ukončil úředním projevem okresní hejtman plzeňský místodržitelský rada Hallák. Císaři Františku Josefovi a arcivévodovi Karlu Františku Josefovi byly ze slavnosti zaslány holdovací telegramy. /4, 5/

Fotografii nebo pohlednici plzeňského pomníku se mi zatím nepodařilo najít.

V textu je zmínka o Pecháčkových sadech. Následuje jejich stručný popis.

Pecháčkovy sady

Pozemek mezi rameny Mže a Radbuzy využívalo město Plzeň dlouho jako obecní pastviny, odtud dlouho tradované pojmenování Obcizna. V poslední čtvrtině 19. století byl tento prostor přeměněn na sady podle návrhu městského zahradníka Aloise Vašíčka. Realizace byla svěřena Jednotě pro zakládání sadů a okrášlení města Plzně. První strom zasadil tehdejší purkmistr František Pecháček, po němž byly sady původně pojmenovány. Za 1. republiky byly přejmenovány na Městské. /6/

4. Meclov

Obec Meclov leží v jihozápadních Čechách mezi městy Domažlice, Horšovský Týn a Poběžovice

Odhalení pomníku 9. září 1906 – pohled od dnešního obecního úřadu směrem do zahrady. Stromy nejsou ještě vzrostlé. V pozadí je dobře vidět statek pana Hány.

Obr. 3 Fotografie monumentu z pátého sešitu 4. ročníku měsíčníku „Deutsche Arbeit“ z roku 1907.

Fotografii sochy císaře v Meclově mi poslal pan Zdeněk Procházka z Domažlic a níže uvedený text pan Petr Hatlman z obecního úřadu v Meclově, který zpracoval jeho překlad z knihy sudetských Němců: O Meclovu

Pomník císaře Františka Josefa v Meclově

V zahradě dnešního obecního úřadu byl před více než sto lety odhalen pomník tehdejšího vládnoucího monarchy, císaře Františka Josefa I. Zpráva o této události se dostala až do vídeňských novin. Znění těchto dvou krátkých zpráv uvádíme v překladu:

1. zpráva

Meclov V Meclově utvořili dne 22. dubna 1905 komisi, která si vzala za úkol postavit pomník císaři Františku Josefu I. U příležitosti 50. výročí vlády v roce 1898 byla v místě již založena Alej císaře Františka Josefa. Při tomto založení vzešel plán na postavení sochy císaře. V čele této komise pro pomník stáli starosta Johann Eberl a vrchní učitel Josef Wenig.

2. zpráva

Meclov Neobvyklou událost přineslo v Meclově 9. září 1906, kdy byla v této vzkvétající obci za velkých oslav odhalena překrásná socha císaře Františka Josefa I. Z tohoto důvodu se místo skvělo ve slavnostní nádheře. Oslava začala již v předvečer působivým průvodem s loučemi. Slavnostní den začal buzením hudbou. Z blízka i daleka pospíchalo velké množství účastníků slavnosti, kteří tím projevili svou lásku k císaři. Po slavnostní mši pozdravil všechny přítomné starosta obce Eberl. Horšovskotýnský zpěváci zazpívali píseň: „Liebe dein Vaterland“. Za salv a zpěvu národní hymny spadlo zakrytí pomníku. Vrchní učitel Ottokar Schubert ve své slavnostní řeči připomněl život a působení velkého monarchy. Jménem komise pro pomník dal Julius Wenig pomník do správy obce. Slavnostní koncert uzavřel působivou slavnost. Pomník ukazuje císaře ve velkém ornátu s královskými insigniemi a dělá tvůrci pomníku, sochaři Adolfu Meyerlovi z Chebu, všechnu čest.

Autorka článků : Anni Uhlsmed-Koch

Výňatky z knihy O Meclovu/7/ týkající se císařského pomníku:

...

Na vybudování císařského pomníku bylo sebráno 8 tisíc korun. Pomník byl proveden podle návrhu akademického sochaře Adolfa Mayera z Chebu a zobrazil panovníka v životní velikosti v císařském ornátu s korunou, žezlem a říšským jablkem u nohou. Pomník byl slavnostně odhalen 9. září 1906 a byl umístěn do Aleje císaře Franze Josefa. Po první světové válce přišli do Meclova zvláště kvůli odstranění pomníku vojáci. Z iniciativy Johanna Leberla (číslo 34) byl roku 1923 z podstavce zbudován pomník padlým v první světové válce. Místo přestavěné na park nabízelo krásnou kulisu pro bohoslužby a spolkové slavnosti. V roce 1943 byl odstraněn i válečný pomník a přesunut před školu.

...

....

Následovník po Georgu Leberlovi jako starostovi obce byl Johann Eberl (Andresenbauer). Za jeho funkčního období byl v parku, který byl oplocen keři hlohu, zřízen pomník císaře. Za tímto účelem byl založen 22. dubna 1905 výbor, který si předsevzal nelehkou úlohu, zřídit císaři Františku Josefovi důstojný pomník. Už v roce 1898 byla u příležitosti 50. výročí vlády postavena v novém parku „Alej císaře Františka Josefa“. Ve středu této aleje měl být nyní postaven pomník. Čilým předsedou výboru byl Johann Eberl.

Byla to velká událost v Meclově, když byla 9. září 1906 slavnostně odhalena socha císaře. Zpráva současníka nám živě líčí, jak tehdy obyvatelstvo z blízka i z daleka přijíždělo slavit. Celá vesnice se skvěla ve svátečním rouchu. Již v předvečer byla slavnost zahájena pochodňovým průvodem. Samotný sváteční den začal slavnostním hudebním buzením hudební kapelou. Sváteční mši celebroidal farář Pelnar.

Starosta obce Eberl přivítal hosty. Horšovskotýnský sbor zazpíval píseň „Liebe dein Vaterland“. Za zvuku salvy a národní hymny byl odhalen pomník. Socha zobrazovala císaře ve velkém ornátu i s královskými insigniemi. Stvořitelem pomníku byl sochař Adolf Mayerl z Chebu. V povznášející slavnostní řeči ukázal vrchní učitel Ottokar Schubert působivý obraz blahodárného působení starého monarchy. Vrchní učitel Julius Wenig předal jménem výboru pomník do péče obce. Slavnostní

koncert ukončil slavnost, o které se v Meclově ještě dlouhou dobu mluvilo.

Po první světové válce byt tento pomník odstraněn českými vojáky. Přitom byla uražena hlava. Poté, co stál zbytek pomníku po mnoho let ve stodole hostince Leberl-Frölich, byl konečně obcí prodán jednomu kameníkovi. Z podstavce starého císařova pomníku byl v roce 1923 zřízen válečný pomník. Iniciátorem tohoto pomníku byl opět Johann Eberl. /7/

5. Horní Blatná

Obr. 4 Pomník císaře z roku 1911

*Město **Horní Blatná** (německy Bergstadt Platten) se nachází v okrese Karlovy Vary, kraj Karlovarský ve vrcholových partiích Krušných hor. O tomto pomníku sem našel jen velmi málo.*

Roku 1911 byl v parku na náměstí postaven pomník císaři Františku Josefovi I.. O dva roky později byla na Blatenském vrchu hornoblatenskou Jednotou pro zimní sporty postavena rozhledna a restaurace s turistickou chatou.

Na stránkách:

http://www.portafontium.cz/iipimage/30360053/soap-kv_00082_mesto-horni-blatna-1893-1938_0360.jp2

je kronika města Horní Blatná, psána německy, kurentem.

http://www.janusarchiv.cz/fondy_soubory/223202010/82/pdf/0001.pdf

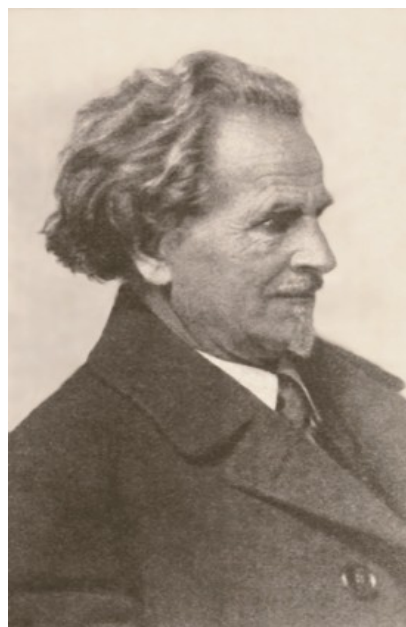
je obsah archívu Horní Blatná

6. Těšín

Třetím připomenutím císaře Františka Josefa I. v Těšíně byl památník na stráni „Matterovka“. S návrhem pomníku přišli těšínské kupci v roce 1898. Pomník, dílo Josefa Obetha, byl odhalen v roce 1908. V roce 1918 byla busta zničena. /9/

Obr. 5 Památník císaře na stráni „Matterovka“ /10/
Stráž byla nazvána podle Alfonse Mattera, majitele
cihelny

Obr. 6 Autor pomníku akademický sochař Josef Obeth

Pozn. O sochaři vyšla v roce 2008 monografie autorky Bohumily Tinzové: Sochař Josef Obeth

7. Praha, Zemský trestní soud

V novinách Národní Politika z 20. května 1905 je na str. 5 článek:

Socha panovníkova v porotní síni Zemského trestního soudu.

Do průčelí porotní síně zemského trestního soudu postavena byla těchto dnů socha císaře Františka Josefa, skvostná to práce umělecká, provedená dle modelu českého mistra prof. Antonína Poppa, která dnes dopoledne bude odhalena. Socha zhotovena byla z bílého laasského mramoru v dílnách závodu „F. Zeller a spol.“ v Laasu (v Tyrolsku) a představuje osobu panovníkovu v kroji řádu zlatého rouna. Hlava je mírně skloněna kupředu, vystižení podoby je vpravdě překvapující, takže možno dílo toto, působící celkovým dojmem vznešeného, monumentálního klidu, nazvat jedním z nejgeniálnějších výtvorů našeho známého domácího umělce. Veškeré podrobnosti – např. i řádové odznaky – provedeny jsou co nejdokonaleji. Socha, která umístěna byla ve výklenku nad předsednickým stolem, je 2,50 m vysoká a váží 28 a s podstavcem 38 metrických centů. Aby mohla býti do porotní síně umístěna, bylo třeba učiniti mimořádná opatření. Socha dopravena nejprve na první dvůr soudní budovy a odtud vytažena do výše téměř jedenácti metrů, načež jedním z obrovských oken, jehož celá dřevěná i skleněná konstrukce byla vyňata, vpravena na složitém mohutném lešení na své místo. Práce tato vyžadovala doby plných šesti dnů. Vkusné pozadí sochy ve způsobu freskově znázorněného brokátového koberce, na němž vetkána je císařská koruna, je dílem chvalně známého malíře pana Josefa Hlaváčka. Odhalení dnešní vykonáno bude pouze za účastenství soudního úřednictva a bude míti ráz výhradně domácího, všech obřadných okázalostí prostého aktu. /12/

Národní politika z 21. května 1905 je popsáno odhalení sochy

Byla to slavnost jen domácí, již zúčastnili se četní soudní úředníci, tak zejména prezident dvorní rada dr. Wokaun se všemi rady vrchního zemského soudu a rady zemského soudu, chef státního zastupitelství rada vrchního zemského soudu Morstadt se všemi úředníky státního návladnictví a ředitel pomocných úřadů E. Topsch se všemi úředníky kancelářskými a j.v. Dvorní rada dr. Wokaun oslovil shromážděné českou i německou řečí a pravil, že postavením sochy císařovy, jež jest vysoce uměleckým dílem, dostalo se porotní síni vyššího posvěcení. Socha panovníkova má připomínati soudcům, aby při vykonávání spravedlnosti řídili se vždy lidskostí a mírností, což jest v intencích panovníkových. Vyzval pak přítomné k slibu, že zásadami těmi budou ovládáni a povolal za hlučného souhlasu panovníkovi „Slávu“. Tvůrce sochy prof. Popp vzdal díky, že bylo mu svěřeno vytvoření sochy mocnářovy.

Fotografii sochy jsem nenašel.

Lidové noviny ze 4. června 1923 na str. 2 /32/ píší také o této soše, ale o jejím odstranění.

V průčelí porotní síně pražského zemského trestního soudu stojí ještě dnes zahalena špinavým plátnem obrovská, čtyřicet centů vážící socha Františka Josefa, jež je jinak mistrovským dílem vídeňského profesora Poppa. Socha je pracována z kararského mramoru a představuje bývalého císaře v rouchu řádu sv. Kontura. Presidium zemského trestního soudu požádalo ministerstvo spravedlnosti o odstranění této mrtvé památky, žádost nebyla však dosud nijak vyřízena.

Poněvadž samostatné odstarnění sochy tak veliké působilo by značné obtíže, požádalo presidium zemského trestního soudu o povolení pražský stavební úřad, který doporučil, aby socha byla odstraněna tak, že se rozřeže na drobnější kusy, jež se pak lehce vynesou. Odstraniti ji neporušenou jinak není dosti dobře možno proto, že klenba porotní síně i přilehlých místností, konstruována

podle Lorencovy soustavy, by nesnesla těžších otřesů a nedoporučuje se také probourati zed' přilehlé místnosti, kterou jedině by bylo možno celou sochu dostat ven. /32/

Obr. 7 Antonín Popp,
autor sochy císaře Františka Josefa I., která stála v porotní síni Zemského trestního soudu v Praze
Foto: Zlatá Praha, roč. 15, 1897-1898, č.19, s.224

Pro úplnost uvádím i CV Antonína Poppa:

Antonín Popp, sochař, medailér, působil v Praze.

Narozen 30. července 1850 v Praze. Absolvoval c.k. vyšší reálku v Praze (1866) a stal se žákem

svého otce Arnošta Poppa (1819-1883), zároveň navštěvoval průmyslovou školu Jednoty pro povzbuzení průmyslu v Čechách a r. 1870 pražskou akademii. Do roku 1873 cestoval po Evropě, pak zahájil vlastní činnost v Praze. Od r. 1892 učil modelování na České polytechnice. Zemřel 10. června 1915.

Antonín Popp je také autorem medaile k otevření mostu císaře Františka Josefa I. v Praze. Tento most otevřel císař při své návštěvě Prahy dne 14. června 1901. Most spojuje Národní třídu s Malou Stranou (dnes most Legií). Medaili vymodeloval pražský sochař prof. Antonín Popp a razila ji firma Ivana Pichla (1850-1923) /28/

Našel jsem informace o firmě Ivana Pichla:

Rytecko - mechanické továrny I. B. Pichl v Praze

Podnik založil Ivan Bojislav Pichl (1850 - 1923), původním povoláním chemik, který v roce 1869 otevřel závod na výrobu kaučukových razítek, na jejichž vynalezení se podílel. Zakoupením ryteckého závodu Jana Kvasničky v Celetné ulici 33 roku 1885 rozšířil závod na kovorytectví a ražebnu. Podnik na sebe upozornil širší veřejnost účastí na Národopisné výstavě v Praze roku 1895, kde I. B. Pichl zřídil *Kutnohorský mincverk*, rekonstruovanou středověkou mincovnu, v níž se předváděla historická výroba mincí. V roce 1910 Pichl pronajal od obce pražské restauraci Pod Letnou, kam přestěhoval ražebnu, jež nesla obchodní název Moneteria Pragensis. Tento objekt, zvaný též "V Pichlovně", byl ve druhé polovině 30. let dvacátého století určen z důvodů budování komunikace k demolici. Firma, evidovaná v obchodním rejstříku pod názvem Rytecký ústav I. B. Pichl a řízená v té době již společníky ing. Karlem Mertou, Václavem Švermou a Janem Kouřilem ml., přesídlila do Letohradské ulice č. 10 v Praze 7. Tam působila do svého znárodnění a začlenění do družstva Znak na přelomu 40. a 50. let dvacátého století. Tolik stručně k její historii.

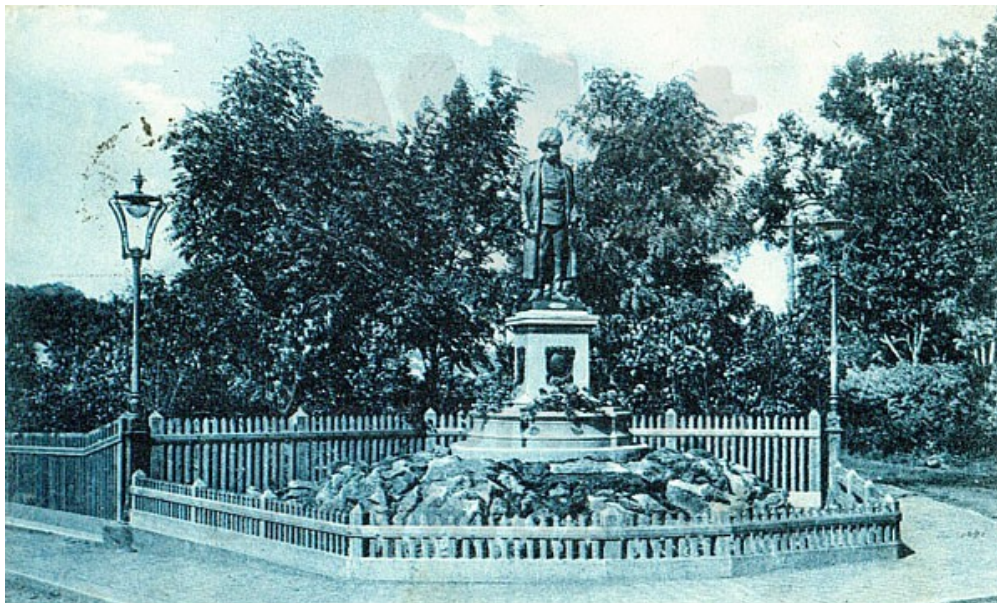
Výrobní sortiment závodu byl poměrně pestrý. Kromě razítek a rytin firma produkovala razidla, pečetě, plomby, kleště, odznaky, medaile, plakety, ražené výrobky, číslovačky, sešívačky a kancelářské stroje. Největšího uznání a ocenění doznaly medaile, za které zakladatel závodu obdržel v době Rakouska-Uherska řadu vyznamenání a řádů a byl jmenován císařským radou.

Medaile vyrobené v závodě byly zpravidla značeny a tato praxe se uplatnila i na účelových známkách, které podnik jako jeden z prvních v Praze produkoval. Kromě pražské firmy Carl Höfer a syn, činné v první polovině 19. století, jiné ražebny v Čechách své účelové známky neznačily. Pichlovy známky tak lze snadno identifikovat mezi jinými účelovými známkami a na základě analogie rubních stran je možné rozpoznat i známky neznačené. /29/

8. Komárov u Hořovic

O soše císaře Františka Josefa I. v Komárově u Hořovic je podrobně popsáno v Prvním soupisu míst se sochami FJI v České republice z března 2012. Během hledání podkladů k pamětním deskám císaře jsem náhodně našel novinový článek, popisující odhalení sochy v Komárově. Protože text Prvního soupisu.... je již vystaven na internetu, uvádím popis odhalení sochy jako samostatný blok v tomto pokračování.

Pro oživení paměti přikládám foto pomníku v Komárově u Hořovic. V některé literatuře se Komárov u Hořovic zaměňuje s brněnskou městskou částí Brno-Komárov. PhDr. Jana Kovalíková z Muzea města Brna mi potvrdila, že socha na přiloženém obrázku je skutečně z Komárova u Hořovic v okrese Beroun.

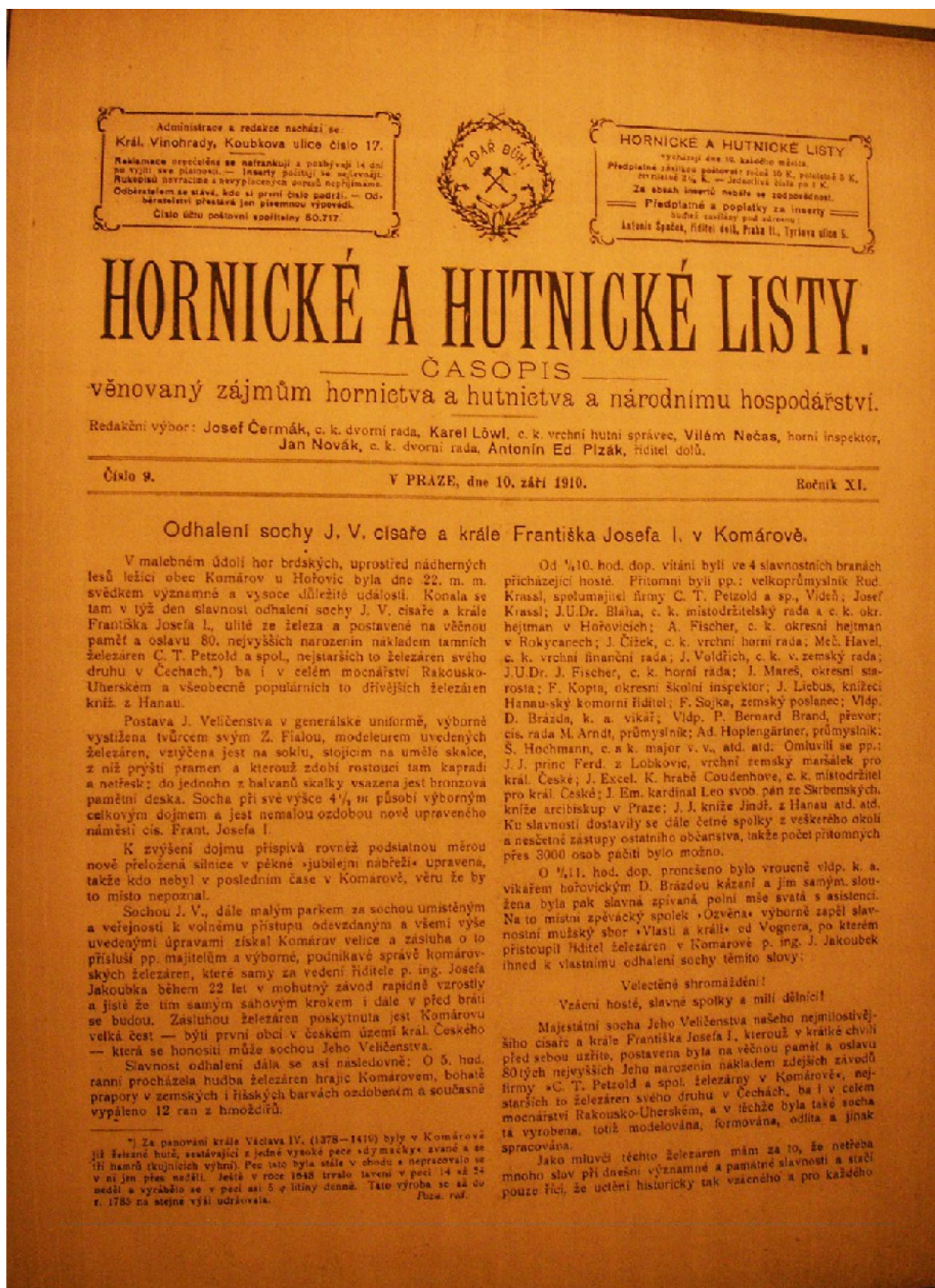

Obr. 8 Pomník císaře Františka Josefa I. v Komárově u Hořovic

Krátký dobový článek o odhalení sochy v Komárově je z novin Národní politika ze dne 24. srpna 1910, str. 3

V Komárově u Hořovic odhalena byla v neděli slavnostním způsobem socha císaře a krále Františka Josefa I., ulitá ze železa a postavená na oslavu 80. jeho narozenin nákladem tamních železáren C.T. Petzold a spol. Socha, provedená dle návrhu modeléra Z. Fialy, zobrazuje mocnáře v generálské uniformě a vztyčena jest na soklu nad umělou skalkou, z níž prýští pramen a kterou zdobí kapradí a netřesk. Do jednoho z balvanů vsazena bronzová pamětní deska. Socha jest v celku 4,5 m vysoká a zdobí nově upravené náměstí císaře Františka Josefa I. Slavnost odhalení konala se za velké účasti z celého okolí. Po skončené polní mši zapěl místní zpěvácký spolek „Ozvěna“ slavnostní mužský sbor „Vlasti a králi“ od Vognera, po kterém proslovil ředitel železáren inž. J. Jakoubek vřelou řeč. Jakmile dozněla poslední slova, vzňal se působením elektrického proudu obal, halící sochu a tímto originelním způsobem charakterizujícím její vznik v ohni, socha odhalena. Slavnostní akt ukončil ředitel pan Jakoubek krátkým doslovem a v poledne konala se slavnostní hostina. Závěrek pak tvořil koncert v restauraci železáren a taneční zábava. /13/

V časopise *Hornické a hutnické listy*, ročník XI, číslo 9 z 10. září 1910 je podrobný popis slavnosti i s textem projevu ředitele železáren v Komárově ing. J. Jakoubka. Kopie celého článku následuje. Lze ho také nalézt na stránkách www.kramerus.stk.cz

Obr. 9 První část článku /14/

oběť tohoto království nezapomenutelně důležitého a radostného jubilea jest nám nejen svatou povinností, ale naprosto nutnou potřebou, aby takto naše nejvroucnější city: neskonala láska, nejhlubší oddanost a úcta k nejjasnější osobě našeho slavného mocnáře a ku všem Jeho vzácným a šlechtitným skutkům, došly náležitého projevu, zároveň pak aby dnešním slavnostním výkonem vzdán byl náš nejhlubší a nejoddanější hold k stupním vznešeného trůnu Jeho Apoštolského Veličenstva a Majestátu.

A jako socha tato při své tvorbě teprve odstraněním ji kryjící formy se uplatní, tak i nyní odhalením roušky halici objeví se zrakům našim vznešená postava našeho milovaného mocnáře. Nuže, odhalena buď!

Jakmile poslední slovo bylo proneseno, tu odhalena socha J. V. takřka v ráz, při čemž všichni přítomní, obnaživše hlavy, nadšeně zapěli za průvodu hudby železáren rakouskou nář. hymnu, po obou stranách sochy stojí vždy dvě a dvě družičky položily současně na úpatí soklu sochy 2 palmové věnce se stuhami zemských a říšských barev, 4 starobylé prapory čestné uniformované setniny dělníků železáren komárovských, kteráž postavena byla před pomníkem, jakož i prapory jiných přítomných spolků skloněny byly v počest, čestná stráž, kterouž tvořili po obou stranách sochy vždy 1 voj. vysloužilce, 1 hasič a 1 uniformovaný dělník, salutovala n dtky v sešle kroje oděné utvořily kol sochy malebnou skupinku. Současně s odhalením sochy rozsvícena byla všechna elektrická světla kol sochy se nalézající a okna blízkých stavení byla illuminována, to vše dělo se při střelbě z hmoždířů a za houkání parního mlhorohu v železárnách. Dojem chvíle té byl v pravdě mohutný a hluboce vzrušující a jistě jedině oko nezůstalo nezraněno. Pod dojmem této chvíle odeslán byl c. k. kabinetní kanceláři J. V. tento nadšený holdovací telegram:

„Veškerí přítomní účastníci při odhalení sochy Jeho Veličenstva císaře a krále Františka Josefa I., postavené v Komárově u Hořovic na věčnou paměť a oslavu 80tých nejvyšších Jeho narozenin, nákladem železáren C. T. Petzold a spol. v Komárově, osměluji se při této vzácné příležitosti složit s veškerým nadšením a co nejponížejší svůl nejoddanější hold ke stupním vznešeného trůnu Jeho c. a k. Apoštolského Veličenstva.“

Jakmile nastalo jakési uklidnění, zakončil p. ředitel ing. J. Jakoubek odhalovací akt slovy:

„Zanechávajíc tento trvalý památník vzácného jubilea zdejší obci a veškerému okolí na věčnou upomínku, jsme z plna přesvědčení, že vychází ze srdce všech přítomných vroucí prosba: Bůh žehnej, Bůh opatruj, Bůh zachovej našeho milovaného císaře a krále ještě po mnohá a mnohá léta Jeho vděčným národům!“

Tomu platí naše staré horno-hutnické „Zdař Bůh“, Jeho Veličenstvu pak hřimavé Sláva! Sláva! Sláva!

Při tom hudba zahrála tuš a hymnu „Kde domov můj“, což přítomní zpěvem provodili. Zároveň bylo opět stříleno z hmoždířů.

Po ukončení tohoto aktu zasazen byl ještě v nadzmi-něném parku za sochou se nalézajícím, spoluchéfem závodu, velkopřemyslníkem p. Rud. Krasslem a jeho chotí u příležitosti výše uvedených hodností jubilejní dub, při čemž přednesla dceruška p. Dr. Havla, zám. lékař, 6letá Mařenka roztomile následující případnou básničku jako prolog:

Vážené shromáždění!

K oslavě císaře pána a krále
sázíme tento doubeček,
nechť sílí a mohutní stále
drahý nám ten stromeček.

V haluzích Jeho větérek ať dále
píseň pje lásky naši k vladaři,
kež dlouho zachová Bůh nám krále,
sláva staříčkému mocnáři.

Na to následovalo pak defilé přítomných spolků před sochou a stojícími tam hodnostáři. Dopolední pořad zakončen byl pak posvěcením obrazu Rodičky Boží na mohutném pni přes 120 roků starého topolu, 4½ m v objemu na jubil. nábreží umístěného, načež následoval rozhod.

V sále hostince železáren sešli se pak mnozí z účastníků slavnosti ku společnému obědu, při němž koncertoval smyčcový orchestr kapely železáren a zde obdržel každý na památku odhalení sochy J. V. zvláště k tomu cíli v komárovských železárnách litou a galvanisovanou medaili. Zde pronesen byl příspěvek ředitelem p. ing. J. Jakoubkem na J. V. a celý oběd uplynul pak ve velmi animované náladě.

Odpoledne od 4/4 hod. konal se pak ve skvostné restauraci železáren koncert, při němž střídaly se místní zpěvacký spolek „Ozvěna“ a úplná kapela železáren v četných, skvělých výkonech a sklízely opravdu zaslouženou, hluchou pochvalu velmi četných účastníků.

Jedva že koncert skončen byl, tu za večerního soumraku uspořádána byla nadšená ovace, provázena střelbou z hmoždířů, před sochou J. V., která červeným bengálským ohněm, smíšeným se světly elektrických lamp a světlem z illuminovaných okolních budov ozářena, nádherný pohled skýtala.

Vzácný tento den, bohatý vřelými projevy lásky a úcty k osobě staříčkého našeho mocnáře, ukončen byl zdařitou taneční zábavou v prostorném sále hostince železáren, při hudbě smyčcové kapely těchže železáren.

A končícím se tímto dnem skončena byla tato památná slavnost, která měla pro Komárov a celé daleké okolí tak velký a hluboký význam, skončen byl úchvatný a krásný tento akt piety a holdu věrných dětek k jejich milovanému a vždy o ně starostlivému Otci, ale neskončen zůstává v duších všech účastníků pocit všech zažitých, hluboce vzrušujících dojmů a každým nově se probouzejícím dnem nově žítí bude pro celý další život jejich.

Potvrzujeme proto na konec znovu, že pp. majitelé společně se správou často jmenovaných železáren komárovských vykonali opravdu záslužný čin, za kterýž mohou jim býti nejen obec, ale i celé okolí hluboce vděčno.

O dobývání uhlí stroji šramovacími vůbec a tyčovým strojem system „Pick Quick“ zvláště.

Ve všech oborech průmyslových jeví se stroj býti nej-důležitější součástíou veškerého podnikání. Práce, o níž se du nedávna mělo za to, že toliko rukou dovedného dělníka se dají provést, obstarávány jsou stroji, zrovna tak, jako práce obtížné a namáhavé přemůže stroj, jež obsluhuje člověk mnohdy jedinou rukou. — Až jest hornictví, abych tak řekl, kolébkou strojnictví, práce se v některých jeho oborech neujímala práce strojní, poněvadž toho nevyžadovaly okolnosti s ohledem na slábnoucí přiznivě podmínky výroby. Než postupem času se podmínky dobývání uhlí mění.

V první řadě združují výrobu uhelnou veliké hloubky, ve kterých se nyní na uhlí doluje. Dále jsou to mnohá za-řízení, kterých se dříve nevyžadovalo buď vůbec aneb aspoň ne v takové míře jako za dob nynějších, tak ku př. mnohá zařízení pro bezpečnost majetku a života, dokonalejší přístroje ku čistění a třídění vytěženého uhlí s ohledem na jeho snadnější prodej a j. m. Konečně mají a to hlavní vliv na zdražování výrobní ceny uhlí platy za lidskou sílu, které zvláště o posledním čase nejen při větší poptávce po dělné ruce, nýbrž i vůbec neustále výše a výše rostou.

9. Uherské Hradiště

Busta císaře Františka Josefa I., která stála v nynějších Smetanových sadech, je poměrně málo známá ale má zajímavý osud. I když busta neexistuje, bronz z ní slouží dál, ovšem jako jiný památník.

Vše začalo takto:

V roce 1882 koupilo město pod tlakem hlavně Okrašlovacího spolku pozemek zvaný Stonky o výměře 1,4 ha. Podle projektu zemského zahradníka Augustina Siebecka z Brna a pod jeho odborným vedením byly zahájeny práce na sadových úpravách tohoto pozemku. V roce 1883 byl park předán veřejnosti do užívání pod názvem Park císaře Františka Josefa I.

Původní název Park císaře Františka Josefa I. se udržel až do zániku Rakouska - Uherska v roce 1918. Od roku 1924 nese park název Smetanovy sady./24/

Takřka jakoby pohádkovou formulací „kde se vzala, tu se vzala“ se z dnešního pohledu objevila v „Parku císaře FJI“ jeho busta na mramorovém podstavci.

Fotografii sochy jsem uviděl až na internetových stránkách Slováckých novin

http://slovacky.denik.cz/tydenik_slovacko/lekarna-u-zlate-koruny-starostou-kralovskeho-mesta.html

V novinách je zveřejněna fotografie městské rady se starostou Josefem Stanclem uprostřed před sochou. Chybí ale datum a autor fotografie.

Obr. 11 Busta císaře Františka Josefa I. v Uherském Hradišti /15/

O soše jsem zatím získal jen velmi málo informací. Hledal jsem ve fondech SOkA Uherské Hradiště i v knihovně Slovákého muzea. Nakonec jsem poslal dotaz do Národní knihovny přes [www stránky www.ptejteseknihovny.cz](http://www.ptejteseknihovny.cz) /20/

Z Referenčního centra NK ČR jsem dostal odpověď, že o bustě je pouze zmínka v knize - Obrátil Karel Jaroslav: Královské Město Uherské Hradiště. Ilustrovaný průvodce z roku 1914, kde se píše:

„V městském parku jest bronzové poprsí J.V. císaře a krále Františka Josefa I. Na mramorovém podstavci, jež zřízeno bylo v jubilejním roce 1908 nákladem hradišťských velkopřumyslníků za 6000 K.

Podle PhDr. Čoupkové byli těmito velkopřumyslníky majitel jarošovského pivovaru pan Braun, spolu s majitelem sladovny panem Fürstem a majitelem lékárny panem Josefem Stanclem./26/ Protože sochu financovali soukromníci a bez účasti města, nemají podle PhDr. Hobzové v SOKA UH žádný záznam.

Při pátrání po autorovi fotografie jsem zjistil, že fotografie městské rady pochází z knihy „ U Zlaté Koruny, příběh lékárny a lékárníka Josefa Stancla“ autorů Jiří Jilík, Jana Spathová, Igor Stancl.

Požádal jsem pana MUDr. Igora Stancla CSc, což je vnuk starosty Josefa Stancla, o schůzku a svolení k uvedení fotografie v tomto textu.

Pan doktor Stancl mi vyhověl, vyprávěl mi o lékárně, o knize a dal mi svolení, že mohu tuto fotografii použít.

Pan Josef Stancl byl starostou Uherského Hradiště v letech 1896 až 1903 a 1907 až 1912. Podle knihy /20/ pochází socha z roku 1908, takže fotografie se vztahuje ke druhému funkčnímu období pana starosty Stancla a spolu s ním jsou s velkou pravděpodobností vyfotografováni I. radní Hugo Galusek, II. radní Jan Slunečko, III. radní Wolfgang Bochenek, IV. radním Jindřich Sovič./ 25/

Pan Josef Stancl byl velmi aktivní člověk. Byl poslancem zemského sněmu, prvním českým starostou v Uherském Hradišti, lékárníkem v lékárně U zlaté koruny, která funguje už od 17. století, vynikajícím znalcem a pěstitelem vína a zakladatelem Dvouleté Zemské rolnické a vinařské školy v Bzenci, vydavatelem Slováckých novin, majitelem cihelny a keramických závodů./15/

Ale zpět k pomníku.

Jako všechno související s Rakousko- Uherskem vzala rychlý konec po 28. říjnu 1918 i socha FJI. Jedna z nejpečnějšších bust císaře Františka Josefa I. byla 29. října 1918 povalena zástupem lidí, kteří v euforii z prvního dne samostatnosti odstraňovali v Uherském Hradišti rakousko-uherské symboly a nápisy./22/

Pravděpodobně potom byl podstavec sochy již bez busty přemístěn směrem k nynější třídě Maršála Malinovského, kde stál až do roku 1995./24/

Kam byla busta odklizená se mi zatím nepodařilo zjistit. Ale v prvním díle Kroniky města Uherského Hradiště je na str. 260 zapsáno:

Pamětní deska padlým a zemřelým ve světové válce.

Den 28. října 1923 byl oslaven odhalením pamětní desky padlým a zemřelým ve světové válce. Deska umístěna před budovou obecných a měšťanských škol na Komenského náměstí. Byla zhotovena firmou V. Mašek, první pražská umělecká slévárna v Praze-Karlíně z bronzu zrušeného pomníku císaře Františka Josefa v parku, byla pak pořízena podle návrhu ak. malíře Rudy Kubíčka a podle sádrového modelu, který zhotovil Václav Amort./22/

Pamětní deska je dodnes umístěna před základní školou UNESCO na Komenského náměstí a dodnes slouží i bronz z busty císaře, ale teď na památku padlým v 1. světové válce, která bohužel začala na sklonku panování císaře Františka Josefa I.

Mimochodem o výstavbu této školy se velmi zasloužil pan Josef Stancl. Škola slouží svému účelu dodnes.

Obr. 12 Pamětní deska obětem 1. světové války před Základní školou UNESCO
Foto: Jiří Daněk

Ještě jedna dochovaná zmínka o bustě císaře Františka Josefa I.

V SOkA Uherské Hradiště jsem ve fondu inv.č. 850 Úpravy městských parků, uložení 511, našel dopis Okrašlovacího spolku Obecní radě královského města z 8. března 1938 s tímto textem:

Z dobrovolných příspěvků obecních stavebních dělníků bylo v roce 1937 pořízeno a zakoupeno kamenné poprsí Bedřicha Smetany, jehož jméno městský park nese. Zatímne bylo poprsí postaveno na starý mramorový podstavec, na němž do převratu stávalo poprsí Františka Josefa a který přenesen byl do parku jen proto, aby se předešlo jeho skáze. Jeho barva i velikost není shodná s velikého poprsí a jak se znalci vyjádřili, vyžadovalo by poprsí Smetanovo vhodnějšího a pietnějšího umístění.

Navrhujeme trávník před musejní budovou z pravé strany. V tom případě bude však nutno pro poprsí pořídit nový podstavec buď z kamene pískovcového neb z umělého kamene, který by tvarem i barvou poprsí odpovídal. Náklad s provedením spojený nebude jistě značný a proto navrhujeme sl. obecní radě věc ku kladnému vyřízení.

Zároveň navrhuje naším prostřednictvím správa muzea, by na uvolněný mramorový podstavec umístěna byla jedna z velkých kamenných koulí z dob Matyášových jako historická památka a druhá u zbytku hradební zdi u Matyášovy brány v zahradě obchodní akademie.

Dále navrhuje museum umístění ve Smetanových sadech na vhodných místech některých zachovalých pomníků hřbitovních dosud v lapidáriu muzea uložených.

Dopis je podepsán předsedou Okrašlovacího spolku a jeho jednatelem. /23/

Busta Bedřicha Smetany skutečně dodnes stojí na odpovídajícím podstavci před budovou Slováckého muzea.

Dlouho se mi nedařilo najít datum odhalení sochy FJI a jejího autora.

Na internetu jsem našel bustu císaře, kterou vytvořil sochař Anton Brenek ve Vídni v roce 1897. Na první laický pohled se mi zdála hradištská busta velmi podobná této. Že by hradištská busta byla její kopie? Kdo ji ale vytvořil? Byl to sochař Franta Uprka, který spolu s dalšími umělci navštěvoval mařatický vinný sklep Josefa Stancla? Nebo byla socha koupena přímo ve Vídni, která byla z Uherského Hradiště blíže než Praha? Jako jeden z posledních zdrojů informací se mi jevily Slovácké Noviny. Ty byly do října 2013 pro mne nedostupné, protože byly zpracovávány pro digitalizaci.

V říjnu 2013 se do VKOL v Olomouci vrátil svazek Slovácké Noviny z roku 1908. Mohl jsem je tedy prolistovat. Poctivě jsem procházel list za listem, až ve výtisku ze 7. října 1908 jsem našel článek Jubilejní slavnost v Uh. Hradišti. Zde je popsána slavnost pořádaná na počest 60-ti letého panování císaře Františka Josefa.

Jubilejní slavnost v Uh. Hradišti vydařila se skvěle. Slavné služby boží sloužil vdp. místoděkan Cetkovský za assistance dpp. J. Hudečka a Foltynovského, jíž se účastnily všechny státní úřady královského města Uh. Hradiště představenými v čele, městská rada, obecní výbor, pp. chéfové úřadů: místodrž. rada Šťastný, pres. Putna, vrch. fin. rada Zbořil, vrch. spr. pošty Stahala, učit., spolky hasičské z Uh. Hradiště a Starého Města, spolek vojenských vysloužilců atd. Po mši sv. a požehnání seřadil se průvod a ubíral se na Střelnici, kdež se konalo odhalení pomníku Jeho Veličenstva. Pan Starosta Stancl ujal se před pomníkem slova a vřele zmínil se o významu císařského jubilea, probral poutavé dějiny říše za vlády Jeho Veličenstva po stránce politické a kulturní a odhalil před shromážděním pomník Jeho Veličenstva za zvuků hudby, jež hrála rakouskou hymnu. Po té vyzval přítomné, aby provolali J. V. třikráte slávu, což bylo nadšeně opakováno.

Pomník je umělecké dílo známého umělce prof. Brenka. Znázorňuje poprsí Jeho Veličenstva z poslední doby. Postaven byl nákladem velkopřemyslníků pp. Stancla, Mayů, Brauna a Fürsta. Vkusný podstavec zhotovila sochařská dílna p. Zbořila ve St. Městě. Skvostná tato umělecká práce je nemalou ozdobou parku, na níž přichází do Uh. Hradiště upozorňujeme. Císař pán umělci osobně seděl jako model. Jubilejní slavnost pořádaná městskou radou zůstane v trvalé paměti všeho obyvatelstva.

10. Sv. Hostýn

I na sv. Hostýně byl postaven památník císaře Františka Josefa I. Uvádím několik zdrojů, které to potvrzují.

Nejstarším a také nejdůvěryhodnějším zdrojem je podle mého zápis v Jednatelské knize Matice Svatohostýnské, která je uložena v Moravském zemském archivu ve fondu G 391. V této knize je zápis ze dne 27. července 1908 psaný vlastnoručně Dr. Stojanem. Na straně 178 je napsáno:

Při jubilejním háji postavena mohyla 1.80 m vysoká z pískovce uprostřed s nápisem „F.J. 1848-1908.“ Do základu mohyly vloženy spisy týkající se stručných dějin Sv. Hostýna.

Obr.13 Mohyla na sv. Hostýně kolem roku 1910 /30/

Dalším zdrojem je kniha:

PAPEŽSKÁ KORUNOVACE MATKY BOŽÍ SVATOHOSTÝNSKÉ,/17/

kterou na památku slavných korunovačních dní připravil Poutní výbor pod vedením prof. Antonína Jandy a vydala ji Matice Svatohostýnská v roce 1913.

Na str. 283 jsou dva odstavce:

V jubilejním roce 1908 dala Matice Svatohostýnská na památku vykonané návštěvy Jeho Veličenstva vysázeti jubilejní hájek poblíž cesty, po které císař pán jel, a v něm postavila památník s nápisem „F.J.I. 1848-1908“. Do něho zazděny jsou památné spisy, týkající se Sv. Hostýna.

Zároveň dala Matice podle fotografických snímků zhotoviti dva památné obrazy, představující příchod a uvítání císaře pána na Sv. Hostýně. Maloval je akademický malíř Jan Jáchym z Prahy.

Prozatím jsou umístěny na verandě v hotelu svatohostýnském./17/
Tato kniha je v Městské knihovně Holešov.

V holešovské knihovně si lze také vypůjčit knihu:

SV. HOSTÝN VE SVÉM PUVODU A SVÝCH OSUDECH

od Františka B. Vídenského, která byla vydána v Praze v roce 1913. /18/

Na str. 136 je napsáno:

Přiblížil se rok 1908, rok trojího jubilea: 50letého zjevení se Marie Panny v Lurdech, 50letého kněžství sv. Otce Pia X. a 60letého panování císaře a krále Františka Josefa I. Na oslavu těchto památných událostí dal P. A. Rejzek T.J., tehdejší superior svatohostýnský, zhotoviti z kostelních peněz veliký zvon, jenž byl umístěn na jižní věži až dosud prázdné.

Na počest téhož jubilea císaře a krále dal před tímže svátkem svatohostýnský hospodář Jan Harna zasaditi zvláštní jubilejní háj a v něm umístiti kamennou mohylu se jménem Jeho Veličenstva a letopočty./18/

O hostýnském památníku na císaře se zmiňuje i Ing. Petr Kubeša ve své přednášce SVATÝ HOSTÝN A JEHO HISTORICKÝ VÝVOJ na odborném semináři „Komponovaná kulturní krajina a možnosti její obnovy a zachování“, který se konal v Olomouci ve dnech 22.-23. dubna 2010. Ve sborníku z tohoto semináře, který vydal Národní památkový ústav-územní odborné pracoviště v Olomouci je na straně 131 text:

„Podívejme se také, jaké v té době rostly na Hostýně stromy. Při cestě ze Sv. Hostýna k Obřanům rostly v lese jedle, pak buky a nakonec na některých místech i borovice. Vše stromy různého stáří. V roce 1908 na paměť návštěvy císaře a krále Františka Josefa I. nechala Matice Svatohostýnská vysázet háj poblíž cesty, kudy císař procházel, ve kterém postavila památník s nápisem: F.J.I. 1848 – 1908. Pak do něj zazdila pamětní spisy týkající se Sv. Hostýna.“/19/

V současné době stojí na Hostýně u poslední zatáčky silnice vedoucí k bazilice velmi podobný pomník. Domnívám se, že je to původní pomník císaře přestavěný na pomník kněží umučených v koncentračních táborech v letech 1939 až 1945.

Tento pomník je zajímavý tím, že byl podle pamětní desky přestavěn v roce 1951.

Přitom v noci ze 13. na 14. dubna 1950 zasáhla Státní bezpečnost tvrdě proti řádu Tovaryšstva Ježíšova na Sv. Hostýně a kněží řádu byli surovým způsobem vyhnáni za svých příbytků do připravených aut a odvezeni do dočasného sběrného tábora v Bohosudově v Čechách. Během krátké doby byla zlikvidována vzácná knihovna řádu a docházelo ke krádežím cenných kalichů. Na úplné uzavření poutního místa si však komunisté netroufali, ale pokračovali v jeho devastaci. Kázali zde kněží spojení s Katolickou akcí, poplatní komunistickému režimu./21/

O tomto pomníku se zmiňuje málokterý autor píšící o Sv. Hostýně a jeho pamětihodnostech, takže se mi nepodařilo shromáždit více informací. Přikládám současnou fotografii pomníku.

Obr. 14 Pomník na Hostýně
Foto: Jiří Daněk

Obr. 15 Detail desky na pomníku

V antikvariátu se mi podařilo koupit pohlednici, na které je mohyla – pomník zobrazena.

Obr. 16 Pohlednice Hostýna s památníkem císaře Františka Josefa I. vlevo pod Křížovou cestou.
Ze sbírky Jiřího Daňka

Na pohlednici není bohužel datum, kdy byla vytištěna. Zachycené časové období lze odvodit podle zobrazených krajinných prvků.

Památník – mohyla byl postaven v roce 1908.

Schodiště mezi bazilikou a Vodní kaplí bylo postaveno v roce 1910

Věž rozhledny v původním provedení byla až do roku 1915, kdy byla vzhledem k jejímu poškození drsným počasím rozebrána a nahrazena jehlancovou střechou.

Pohlednice podle mě zobrazuje sv. Hostýn v období 1910 až 1915.

11. Varnsdorf

Varnsdorf je město v nejsevernější části České republiky, v okrese Děčín, na jihovýchodě Šluknovského výběžku, v oblasti Lužických hor.

Varnsdorf leží v údolí podél říčky Mandavy, obklopen malebným okolím s typickými vrcholy Hrádku /467m/, Špičáku /544m/, Jedlovou /774m/ a Studánkou /518m/. Podloží Varnsdorfu tvoří granodiorit - v lidovém podvědomí známy jako tzv. mírový kámen, jemuž se vyhýbají války a neštěstí.

Říčka Mandava překračuje třikrát státní hranici do Německa.

Obec s rozšířenou působností Varnsdorf je počtem obyvatel /15.600 / druhým největším městem okresu Děčín.

Skládá se z místních částí Varnsdorf, Studánka a Světliny.

Při příležitosti oslavy 70. narozenin císaře, byl dne 19. srpna 1900 slavnostně odhalen pomník Františku Josefovi I. Pomník byl vybudován Svazem důstojníků v severních Čechách a postaven před školou v 5. okrese. Na čelní straně podstavce z černé švédské žuly bylo vytesáno věnování a heslo císaře Františka Josefa I. „Viribus unitis“. Na podstavci stál žulový obelisk, na kterém byl císařův portrét ve stylu bronzové medaile ovinutě vavřínovými ratolestmi a vrchol pomníku tvořila císařská koruna. Za účasti důstojníků, vojenských vysloužilců, významných osob veřejného života a široké veřejnosti pronesl slavnostní projev nadporučík Max Heyssler-Bensen.

/ 31/

Obr. 17 Slavnostní odhalení pomníku císaře Františka Josefa I. před Varnsdorfskou školou 19. srpna 1900 /31/

12. Šumburk

Šumburk je součástí Tanvaldu.

Našel jsem pouze jednu pohlednici s pomníkem císaře Františka Josefa I. na www.tanvald.cz v části Historie města v obrazech. Zařadil jsem ji sem hlavně z toho důvodu, že busta císaře na památníku v Šumburku se velmi podobá bustě, která byla v Uherském Hradišti.

Víc informací se snad dá získat ve fondu Archiv města Šumburk nad Desnou, který je uložen ve Státním okresním archivu v Jablonci nad Nisou.

Obr. 18 Pomník FJI v Šumburku nad Desnou /27/

13. Trnovany

Trnovany je část okresního města [Teplice](http://www.teplice.cz). Nachází se na severovýchodě Teplic

Současný pohled na místo, kde stála socha Františka Josefa I. Socha stála přibližně na ostrůvku vlevo dole na křižovatce ulic U Červeného kostela a Jiřího z Poděbrad. Jedním z mála zachovaných domů z doby Rakouska- Uherska je pěkně zrekonstruovaný dům Josefienhein. / růžový/

Obr. 19 Současný pohled na místo, kde stála socha císaře.

Obr. 20 Kaple sv. Rocha, busta rakousko-uherského císaře Franze Josefa I., v pozadí dům Josefienheim a vstup do ulice Jiřího z Poděbrad (Schillerstrasse) a okolní zástavba kolem roku 1912. Kolemjdoucí fotografovi se zaujetím pózuji./33/

Obr. 21 Josefienheim v roce 2004. Napravo ulice Jiřího z Poděbrad a budova [Bürgerschule](http://www.kryl.kat.cz/trnovany/trnovany-jiriho/trnovany-jiriho.htm) /33/
 Pohlednici pomníku císaře jsem našel na stránkách <http://www.kryl.kat.cz/trnovany/trnovany-jiriho/trnovany-jiriho.htm> /33/

14. Přerov

Na velmi malebném Horním náměstí v Přerově, pod mostem ke vchodu do Muzea Komenského, stojí socha císaře Františka Josefa I. z karelského mramoru.

K soše je přístup bránou na pravé straně hradeb, kudy se jde i do Městské galerie. Socha je zajímavá tím, že je od vídeňského sochaře Emanuela Pendla, autora i hranické sochy císaře. V Hranicích na Moravě je socha v areálu Staré Střelnice.

Na obou sochách je císař v ornátu velmistra Řádu Zlatého rouna. Sochy se liší polohou rukou a nohou císaře. Hranická socha je z roku 1898, přerovská z roku 1900. O hranické soše píše J.K. Nebeský a Jan Havlík v časopise Kdysi a nedávno, sešit 1/2009.

O přerovské soše se píše v časopise Turista z července 2012 na str.51.

Odkud socha pochází není známo. Do Přerova se dostala zásluhou přerovského faráře Aloise Šindlera začátkem 50. let 20. století z ateliéru olomouckého sochaře Julia Pelikána.

Obr. 22 Umístění sochy císaře v Přerově před Muzeem Komenského
Foto: Jiří Daněk

Obr. 23 Přerovská socha císaře z blízka
Foto: Jiří Daněk

Obr. 24 Socha Hranice na Moravě
Foto: Jiří Daněk

Socha Přerov

15. Praha Karlín

Na stránkách www.ksa.zcu.cz jsem našel článek Muzejní sběratelství, jeho kořeny a tradice v našich zemích od Luboše Antonína, z něhož cituji:

„K pozoruhodným epizodám oslavy průmyslového ducha patří například technický Slavín, zřízený podnikatelem Ferdinandem Friedlandem v parku karlínské plynárny v roce 1858. Tvořila je socha Františka Josefa I. obklopená bustami osmnácti mužů zasloužilých o rozvoj vědy a průmyslu. Sochy vytvořené mladým sochařem Kamilem Böhmen jsou dnes nezvěstny.“ *Konec citace*

16. Závěr

Končí další část informací o sochách císaře Františka Josefa I., které se mi podařilo najít na internetu, v historických knihách a v archívech. Určitě nejsou všechny. Snad je časem někdo doplní a rozšíří.

17. Seznam použité literatury a zdrojů informací

1. Andrea Poláčková: Západní průčelí katedrály sv. Víta, bakalářská diplomová práce 2008, Filosofická fakulta Masarykovy univerzity v Brně
2. Ročenky Jednoty pro dostavbu chrámu sv. Víta 1861-1952, Archív Pražského hradu www.prazskyhradarchiv.cz
3. Časopis Společnost přátel starožitností, v čísle 2/2011, článek Václava Rybaříka Novověká kamenná sochařská díla katedrály sv. Víta v Praze.

4. Národní Politika, číslo 268, 3. strana, 30.září 1913
5. Národní Listy, číslo 274, strana 2, 6. října 1913
6. Průvodce naučnou stezkou Údolím Radbuzy, vydal Útvar koncepce a rozvoje města Plzně 2011.
7. Z knihy sudetských Němců: O Meclovu, neautorizovaný překlad Petr Hatlman
8. <http://www.horni-blatna.cz>
9. <http://www.cieszyn.pl/?p=categoriesShow&iCategory=1268>
10. H. Wawreczka, J. Spyra, M. Makowski: „Cieszyn, Czeski Cieszyn na starych widokówkach i fotografiach“ WART, Nebory 1999.
11. <http://www.jesenik.org/jesenicko/37765-josef-obeth-1874-1961.html>
12. Národní Politika, 20. května 1905
13. <http://kramerius.nkp.cz/kramerius/Search.do?documentType=&text=odhalen%C3%AD+sochy+v+Kom%C3%A1rov%C4%9B>
14. Hornické a hutnické listy, ročník XI, číslo 9, 10. září 1910
15. Jiří Jilík, Jana Spathová, Igor Stancl: U Zlaté koruny 2007
16. Jednatelská kniha Matice Svatohostýnské, MZA Brno, fond G 391
17. prof. Antonín Janda, Papežská korunovace Matky Boží Svatohostýnské, 1913
18. František B. Vídenský, Sv. Hostýn ve svém původu a svých osudech 1913
19. Ing. Petr Kubeša, Svatý Hostýn a jeho historický vývoj, sborník z odborného semináře „Komponovaná kulturní krajina a možnosti její obnovy a zachování“, Olomouc 22. - 23. dubna 2010
20. <http://www.ptejteseknihovny.cz>
21. Jaroslav Pospíšil: Svatý Hostýn v historii a povídkách
22. Kronika města Uherské Hradiště I, fond AMUH III, SOKA Uherské Hradiště
23. Fond inv.č. 850 Úpravy městských parků, uložení 511, SOKA Uherské Hradiště
24. Ing. Květoslav Fryšták, Historie Smetanových sadů,
25. Uherské Hradiště, historie města
26. Zpravodaj UH 2008/10
27. www.tanvald.cz
28. <http://socharstvi.info/autori/antonin-popp/>
29. <http://www.muzeumzatec.cz/27.-chmelove-znamky-i.-b.-pichl-v-praze.html>
30. Hlasy svatohostýnské, rok 1916
31. <http://www.vyslouzilci.cz/warnsdorf.html>
32. Lidové noviny ze 4. června 1923, str. 2
33. <http://www.kryl.kat.cz/trnovany/trnovany-jiriho/trnovany-jiriho.htm>